

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ОСНОВИ ПОЛІТОЛОГІЇ”

для молодших спеціалістів, бакалаврів

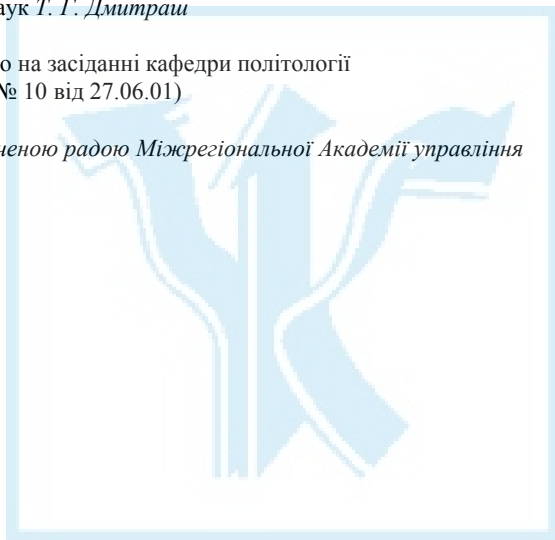
МАУП

Київ 2001

Підготовлено доктором політичних наук *О. В. Бабкіною*, кандидатом філософських наук *Т. Г. Дмитраш*

Затверджено на засіданні кафедри політології
(Протокол № 10 від 27.06.01)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Бабкіна О. В., Дмитраш Т. Г. Навчальна програма дисципліни “Основи політології” (для молодших спеціалістів, бакалаврів). — К.: МАУП, 2001. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи політології”, плани семінарських занять, контрольні питання до іспиту (заліку), теми контрольних робіт, завдання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2001

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Розбудова демократичної держави, формування суспільства, в якому громадянин є повноправним суб'єктом політичного життя, зумовлюють зростання ролі політичної науки (політології) і освіти як невіддільних складових політичної організації суспільства. Політична соціалізація особистості, формування громадської відповідальності, засвоєння норм цивілізованої політичної поведінки неможливі без подальшої актуалізації системи політичних знань. Вивчення політології є одним з важливих напрямків впровадження нової концепції гуманітарної науки. Політологія сприяє подоланню стереотипних уявлень про політику як арену боротьби, протистояння та конфронтації, виконує інтеграційну функцію у суспільстві.

Пропонована програма “Основи політології” охоплює основну проблематику сучасної політичної науки, зокрема предмет і метод політології, історію політичної думки, проблеми функціонування політичної системи суспільства та її інститутів, утвердження громадянського суспільства і демократії, питання політичної свідомості та політичної культури.

Вивчення курсу “Основи політології” надасть можливість опанувати систему логічно завершених базових знань про політику та політичну сферу суспільства, набути адекватних умінь і навичок, зокрема:

- сформувати системне бачення предметної галузі політології як науки та навчальної дисципліни;
- засвоїти понятійно-категоріальний апарат політології;
- з'ясувати місце політології в системі соціально-гуманітарних наук;
- ознайомитися з історією світової та вітчизняної політичної думки;
- скласти уявлення про сутність політичного життя, політичних процесів і відносин, про суб'єкт та об'єкт політики, місце та значення політичних систем і режимів у житті держави та громадянського суспільства;
- засвоїти основи політичної культури, необхідні для застосування політичних знань у професійній і громадській діяльності.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ОСНОВИ ПОЛІТОЛОГІЇ”

№ п/п	Назва теми
1	Політологія як наукова та навчальна дисципліна
2	Історія світової політичної думки
3	Розвиток політичної думки в Україні: історія та сучасність
4	Політичне життя суспільства
5	Політична система суспільства
6	Держава та громадянське суспільство: походження та сутність
7	Політичні режими
8	Політична діяльність і політичні відносини
9	Політична свідомість: ідеологічний та культурно-психологічний аспекти

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ОСНОВИ ПОЛІТОЛОГІЇ”

Тема 1. Політологія як наукова та навчальна дисципліна

Політологія як наука про політику та владу. Політика як соціальне явище. Сутність та структура політики. Економічні, соціальні, духовні детермінанти політики. Об'єкти та суб'єкти політики. Основні функції політики: визначення мети суспільного розвитку, збереження стабільності соціуму, розподіл ресурсів, управління та регулювання суспільними процесами. Соціальний вимір політики та соціальна зумовленість політології.

Об'єкт, предмет та функції політології. Методологічний та методичний інструментарій політології. Система основних методів політологічного дослідження: філософські, загальнонаукові та спеціальні.

Місце політології в системі соціально-гуманітарних наук. Зростання ролі та значення політології на сучасному етапі суспільного розвитку України.

Література [4–6; 8; 11; 14; 16; 19; 24; 25; 28; 32–34; 42]

Тема 2. Історія світової політичної думки

Суспільно-політичні уявлення Стародавнього світу. Політична думка Стародавньої Індії. “Закони Ману”. Політичні міфи Стародавнього Китаю. Давньокитайські стратагеми. Конфуціанство, даосизм, моцизм, легізм.

Політичні вчення Стародавньої Греції: створення підґрунтя теорії демократії. Держава як втілення вищого розуму у вченні Платона. Аристотель про політику, державу і соціальну справедливість.

Політичні погляди в Стародавньому Римі як виток основ теорії правової держави. Держава як узгоджене правове спілкування у політико-правовій концепції Цицерона.

Формування християнської ідеології та політичної теології Аврелія Августина та Фоми Аквінського. Співвідношення церковної та світської влади у християнській державі.

Початок формування наукового підходу в дослідженні політики за часів Відродження. Н. Макіавеллі як засновник світської політичної науки.

Політичні концепції Нового часу. Теорія суспільного договору. Т. Гоббс “Левіафан”. Формування засад концепції лібералізму у працях Д. Локка. Ш. Монтеск’є — засновник сучасної геополітики. Теорія поділу влади. Вчення про народовладдя Ж. Ж. Руссо.

Політичні концепції у США доби Просвітництва і боротьби за незалежність. Американська Конституція та її політико-правові характеристики.

Політичні вчення XVIII — початку XIX ст.

Політичні погляди представників німецької класичної філософії. Ліберальна політична думка (А. Токвіль). Виникнення та еволюція соціально-політичних утопій. Формування політичної доктрини марксизму.

Політичні ідеї в Російській імперії другої половини XIX ст. (О. Герцен, М. Салтиков-Шедрін, В. Соловйов, Б. Чичерін, М. Бердяєв). Теорія демократії І. Ільїна.

Формування політології як самостійної наукової галузі. Погляди Дж. С. Милля про свободу, порядок та соціальний прогрес. М. Вебер як класик західної політології. Вчення про ідеальні типи влади та теорія раціональної бюрократії. Основні школи та течії сучасної зарубіжної політології: біхевіоризм (Ч. Мерріам, Г. Лассуєн, Дж. Кетлін), системний аналіз влади (Т. Парсонс), політична соціологія (С. Ліпсет, М. Дюверже), концепції етнократії і націократії (Р. Міллс). Концепція політичного плюралізму та її проблеми.

Література [1; 4; 13; 15; 17; 22; 25; 43]

Тема 3. Розвиток політичної думки в Україні: історія та сучасність

Політична думка Київської Русі. Перші політичні трактати XI–XIV ст. “Слово про закон і благодать” Іларіона. “Руська правда” Ярослава Мудрого і “Повість временних літ”. “Повчання” Володимира Мономаха та “Моління” Даніїла Заточника: обґрунтування принципу єдиновладдя князя.

Вітчизняні політичні доктрини в Галицько-Волинській державі та Литовсько-Польському королівстві (XIV — перша половина XVII ст.). Ідеї політичного і національного відродження України (П. Могила, І. Вишенський, С. Яворський).

Українська політична думка козацько-гетьманської доби (друга половина XVI — кінець XVIII ст.). Державотворча діяльність Б. Хмельницького. Конституція П. Орлика як втілення української державницької ідеї. Києво-Могилянська академія як головний осередок культури й освіти в Україні. Політичні погляди Г. Сковороди.

Політична думка України XIX — початку XX ст. Зародження українського лібералізму. Політичні ідеї членів Кирило-Мефодіївського братства (В. Білозерський, М. Гулак, М. Костомаров, П. Куліш). Т. Шевченко про національне та соціальне відродження України. М. Драгоманов як засновник політичної науки в Україні. Політична ідеологія українських демократів (М. Павлик, О. Терлецький, С. Подолинський). І. Франко про історичний характер держави і політичної влади, правовий статус особи і демократію. Народницька школа в історії української політичної думки (В. Антонович). Національно-самостійна концепція М. Міхновського. Політичні концепції часів УНР. Національно-політична доктрина М. Грушевського. В. Винниченко про державну організацію і відродження української нації.

Українська політична думка 20–30-х років. Український націонал-комунізм (В. Шахрай, О. Шумський, М. Скрипник, М. Хвильовий). Концепція української державності в зарубіжній історико-політичній науці: народницький напрямок (П. Ладенко, С. Шелухін); консервативний (В. Липинський, С. Томашевський, В. Кучанський); націонал-державницький (С. Дністрянський, Д. Донцов, В. Старосольський, М. Сціборський).

Українська політична думка 40–90-х років XX ст. Політичні концепції вчених українського зарубіжжя (Б. Крупницький, І. Лисяк-Рудницький, Я. Пеленський). Рух шестидесятників. Обґрунтування новітньої української державності: “Декларація про державний суверенітет

України”, “Акт про державну самостійність України”, Конституція 1996 року.

Література [3; 4; 7; 12; 18; 20; 23; 25; 26; 29; 31; 33]

Тема 4. Політичне життя суспільства

Влада як центральна проблема дослідження політичної науки. Сутність влади — відношення керівництва та підпорядкування, її головні властивості: верховенство, суверенітет, авторитарність, відповідальність, примусовість. Боротьба за інститути влади.

Види влади: економічна, державна, політична тощо. Поняття політичної влади. Об’єкти та суб’єкти політичної влади. Політичні інститути як суб’єкти політичної влади. Державна і політична влада.

Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя. Демократія як гуманістична цінність. Формування теоретичних засад демократії у політичних доктринах лібералізму, колективізму, політичного плюралізму. Сутнісні риси демократії.

Багатоаспектність демократії як соціально-політичного і правового явища (народовладдя; принцип, методи і режим функціонування відповідних соціально-політичних систем; форма державного устрою, спосіб устрою громадських організацій тощо). Демократичні критерії влади. Влада та політичний плюралізм.

Література [4; 5; 8; 11; 24–26; 28; 33; 38; 40–42]

Тема 5. Політична система суспільства

Політична система суспільства: поняття, сутність, загальна характеристика. Місце і роль політичної системи в життєдіяльності суспільства. Структурні компоненти політичної системи: політичні відносини, політичні інститути, політична свідомість, політична культура.

Типи сучасних політичних систем. Основні функції політичних систем. Політична влада як основа політичної системи та її головний об’єкт. Становлення політичної системи України.

Держава, її властивості та місце в політичній системі суспільства.

Роль політичних партій в політичній системі суспільства. Основні ознаки політичної партії: наявність організації, тяжіння до влади, ідеологічний характер. Основні функції політичних партій. Партійна система суспільства. Типологія партійних систем. Однопартійні, двопартійні та багатопартійні системи.

Суспільно-політичні організації та рухи. Партійно-політичні системи, коаліції та угоди.

Модель суспільно-політичного устрою в сучасній Україні.

Література [2–4; 18; 20; 23; 25; 28; 29; 31]

Тема 6. Держава та громадянське суспільство: походження та сутність

Поняття, ознаки, функції держави. Держава в політичній системі суспільства. Виникнення та еволюція держави. Різновиди і типи держави. Структура держави.

Форми державного правління: монархія та республіка. Парламентська і президентська республіка — основні форми демократичних форм правління.

Форми державного устрою: унітарна держава, федерація, конфедерація. Функції держави (внутрішні та зовнішні, постійні та тимчасові, відкриті та латентні). Політичний режим як сукупність засобів і методів здійснення державної влади.

Держава і право. Поняття правової держави. Принципи правової держави: ідеї та дійсність. Верховенство закону в усіх сферах суспільного життя. Демократична, соціальна, правова держава. Конституція як гарант свободи особистості, її прав та інтересів.

Громадянське суспільство: поняття, ознаки, функції. Держава і громадянське суспільство: діалектика взаємодії. Формування концепції громадянського суспільства. Громадянське суспільство як основа демократичної, правової, соціальної держави. Конституція України і формування громадянського демократичного суспільства в Україні.

Література [4; 9; 10; 20; 21; 24–26; 28; 35]

Тема 7. Політичні режими

Політичні режими як форми організації політичної системи. Класифікація політичних режимів: критерії та визначення. Протиставлення “тоталітаризм — лібералізм” та “авторитаризм — демократія” як підґрунтя можливої класифікації політичних режимів. Основні параметри політичних режимів: рівень централізації влади, співвідношення держави і громадянського суспільства, правовий статус особи, наявність та відсутність політичного та ідеологічного плюралізму, легальної опозиції.

Поняття та ідейні витоки тоталітаризму. Соціальні та політичні умови виникнення тоталітаризму. Комунізм та фашизм як історичні різновиди тоталітаризму. Причини історичної приреченості тоталітаризму.

Сутнісні риси авторитаризму. Конструктивні можливості та недоліки авторитаризму. Жорстко авторитарний, авторитарно-демократичний режими.

Демократія як форма політичного режиму. Демократично-авторитарний, ліберальний, демократичний, анархо-демократич-ний режими. Форми демократії: безпосередня, представницька, професійна. Вибори як інститут безпосередньої демократії. Конституційні гарантії демократії.

Література [4; 5; 11; 24–28; 37; 44]

Тема 8. Політична діяльність і політичні відносини

Поняття, типологія, стилі політичної діяльності. Структура політичної діяльності: суб'єкти та об'єкти, мотиви і способи їх взаємовпливу. Політична влада як основний об'єкт політичної діяльності. Форми політичної діяльності (управлінська, виконавча, законодавча, судова, контрольна тощо).

Виборча кампанія як форма політичної діяльності. Функції виборів у демократичному суспільстві. Види виборчих систем: мажоритарна, пропорційна, змішана. Депутатська діяльність. Роль референдуму в системі демократії.

Політичні відносини як процес узгодження суспільних інтересів. Типологія та основні форми політичних відносин: політична боротьба, компроміс, консолідація, конкуренція, конфлікт, консенсус.

Значення політичної влади для розвитку та функціонування політичних відносин. Конституція України і процес поглиблення демократизації політичних відносин, стабілізації політичного життя.

Література [3; 4; 20; 25; 26; 28; 30; 31]

Тема 9. Політична свідомість: ідеологічний та культурно-психологічний аспекти

Політична свідомість: зміст, структура, типологія. Політична свідомість як сукупність уявлень, що опосередковують ставлення суб'єктів до політичних явищ. Політична свідомість суспільства, соціальної групи та особи. Характеристика розвитку та стану політичної свідомості в Україні.

Політична ідеологія. Застосування терміну “ідеологія” (А. де Тресі, XVIII ст.) та класичні уявлення про неї (К. Маркс, М. Вебер, Т. Парсонс). Ідеологія як вчення про ідеї. Сутність та функції політичної ідеології. Проблема надмірної ідеологізації суспільства та ідеологічної безпорадності. Національна ідея та ідеологія державотворення в Україні.

Політична психологія. Сутність, структура і функції політичної психології. Особистість як суб'єкт політики. Особливості масової політич-

ної психології. Політична поведінка як характеристика політичного життя.

Етичні засади політики. Політика і мораль. Моральна парадигма сучасного мислення та практики. Етика ненасильства, її політичний аспект.

Сутність, структура, типи політичної культури. Історичні особливості формування політичної культури в Україні, її сучасний стан. Конституція України як нормативний документ для ціннісних орієнтацій політичної культури суспільства.

Література [4; 7; 25; 26; 38–40]

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Політологія як наукова та навчальна дисципліна

1. Об'єкт, предмет та функції політології.
2. Методологічний та методичний інструментарій політології.
3. Місце політології в системі соціально-гуманітарних наук.

Література [4–6; 8; 11; 14; 16; 19; 24; 25; 28; 32–34; 42]

Тема 2. Історія світової політичної думки

1. Політичні вчення Стародавньої Греції та Стародавнього Риму: порівняльна характеристика.
2. Християнська політична теологія Аврелія Августина та Фоми Аквінського.
3. Співвідношення політики та моралі у вченні Н. Макіавеллі.
4. Політичні концепції Нового часу: загальна характеристика.
5. Політичні вчення кінця XVIII — початку XIX ст. Ліберальна політична думка (А. Токвіль). Виникнення й еволюція соціально-політичних утопій.
6. Формування політології як самостійної наукової галузі та сучасна політична наука.

Література [1; 4; 13; 15; 17; 22; 25; 43]

Тема 3. Зародження і розвиток політичної думки в Україні (X — початок XX ст.)

1. Еволюція політичних ідей від Київської Русі до козацько-гетьманської держави.
2. Суспільно-політична думка доби українського національного відродження.

3. Політичні ідеї української еміграції: Дмитро Донцов, В'ячеслав Липинський, Володимир Винниченко, Іван Лисяк-Рудницький.
4. Формування сучасної політичної думки і науки в Україні. Обґрунтування новітньої української державності: “Декларація про державний суверенітет України”, “Акт про державну самостійність України”, Конституція 1996 року.

Література [3; 4; 7; 12; 18; 20; 23; 25; 26; 29; 31; 33]

Тема 4. Політичне життя суспільства

1. Політична влада як системоутворюючий чинник політичної системи та інструмент політики.
2. Основні концепції політичної влади.
3. Форми та механізм політичної влади.
4. Демократія як форма і спосіб організації суспільно-політичного життя. Сутнісні риси демократії та демократичні критерії влади.

Література [4; 5; 8; 11; 24–26; 28; 33; 38; 40–42]

Тема 5. Політична система суспільства

1. Політична система суспільства: поняття, структура, функції.
2. Суспільно-політичний устрій сучасної України: загальна характеристика.
3. Роль політичних партій в політичній системі суспільства.
4. Становлення багатопартійності в Україні: проблеми та перспективи.

Література [2–4; 18; 20; 23; 25; 28; 29; 31].

Тема 6. Держава та громадянське суспільство: походження та сутність

1. Поняття, ознаки, функції держави.
2. Форми державного правління та державного устрою.
3. Держава і громадянське суспільство: діалектика взаємодії.
4. Конституція України і формування громадянського демократичного суспільства в Україні.

Література [4; 9; 10; 20; 21; 24–26; 28; 35]

Тема 7. Політичні режими як форми організації політичної системи

1. Поняття і типологія політичних режимів.
2. Поняття та ідейні витоки тоталітаризму. Соціальні та політичні умови виникнення тоталітаризму та причини його історичної приреченості.

3. Сутнісні риси авторитаризму. Конструктивні можливості та недоліки авторитаризму.
4. Демократія як форма політичного режиму. Вибори як інститут безпосередньої демократії. Проблеми утвердження демократичного політичного режиму та конституційні гарантії демократії.

Література [4; 5; 11; 24–28; 37; 44]

Тема 8. Політична діяльність і політичні відносини

1. Поняття, типологія, стилі та форми політичної діяльності.
2. Виборча кампанія як форма політичної діяльності. Функції виборів в демократичному суспільстві.
3. Види виборчих систем: мажоритарна, пропорційна, змішана. Роль референдуму в системі демократії.
4. Політичні відносини як процес узгодження суспільних інтересів. Типологія та основні форми політичних відносин.
5. Значення політичної влади для розвитку та функціонування політичних відносин. Конституція України і процес поглиблення демократизації політичних відносин, стабілізації політичного життя.

Література [3; 4; 20; 25; 26; 28; 30; 31]

Тема 9. Політична свідомість: ідеологічний та культурно-психологічний аспекти

1. Політична свідомість: зміст, структура, типологія. Характеристика розвитку та стану політичної свідомості в сучасній Україні.
2. Політична ідеологія: проблема надмірної ідеологізації суспільства та ідеологічної безпорадності. Національна ідея та ідеологія державотворення в Україні.
3. Політична психологія. Особистість як суб'єкт політики та масова політична психологія.
4. Етичні засади політики. Етика ненасильства та її політичний аспект.
5. Сутність, структура, типи політичної культури. Історичні особливості формування політичної культури в Україні, її сучасний стан. Конституція України як нормативний документ для ціннісних орієнтацій політичної культури суспільства.

Література [4; 7; 25; 26; 38–40]

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Об'єкт, предмет та функції політології.

2. Політологія як наукова та навчальна дисципліна.
3. Прогностична функція політології та її значення.
4. Політологія в системі соціально-гуманітарних наук.
5. Походження політики та її соціальна природа.
6. Сутність, структура, функції політики.
7. Наукові й побутові уявлення про політику: характерні ознаки й відмінності.
8. Політика і мораль.
9. Вплив античної політичної теорії на розвиток європейської політичної думки.
10. Християнська політична теологія Аврелія Августина та Фоми Аквінського.
11. Теорія суспільного договору: аналіз концептуальних положень.
12. Н. Макіавеллі як засновник світської політичної науки.
13. Т. Гоббс “Левіафан”.
14. Формування засад лібералізму у працях Д. Локка.
15. Ш. Монтеск’є — засновник сучасної геополітики.
16. Вчення про народовладдя Ж. Ж. Руссо.
17. Ліберальна політична думка (А. де Токвіль)
18. Формування політичної доктрини марксизму.
19. Теоретичні передумови формування політичної науки.
20. М. Вебер як класик західної політології.
21. Основні проблемні підходи сучасної західної політології.
22. Еволюція аполітичних ідей від Київської Русі до козацько-гетьманської держави.
23. Державотворчі концепції українських гетьманів.
24. Суспільно-політична думка доби українського національного відродження.
25. Політичні ідеї М. Грушевського.
26. Суспільно-політична думка української еміграції (Д. Донцов, В. Липинський, В. Винниченко, І. Лисяк-Рудницький).
27. Політична наука в Україні: наукові проблеми і перспективи.
28. Влада як суспільне явище: генезис, принципи, інститути.
29. Політична влада. Форми і механізми політичної влади.
30. Структура політичної системи та її елементи.
31. Порівняльний аналіз основних політичних систем суспільства.
32. Політична система сучасної України: політологічний аналіз.
33. Держава: походження, сутність, історичні межі розвитку.
34. Поняття та особливості громадянського суспільства.
35. Роль політичних партій в політичній системі суспільства.
36. Партійна система суспільства. Типологія партійних систем.
37. Типологія та основні форми політичних відносин.

38. Багатоаспектність демократії як соціально-політичного та правового явища.
39. Демократичні критерії влади. Влада і демократичний плюралізм.
40. Поняття, типологія, стилі політичної діяльності. Політична влада як основний об'єкт політичної діяльності.
41. Виборча кампанія як форма політичної діяльності. Види виборчих систем. Референдум.
42. Форми державного правління та форми державного устрою.
43. Політичний режим як сукупність засобів і методів здійснення державної влади.
44. Класифікація політичних режимів: критерії та визначення.
45. Демократія як форма політичного режиму. Форми демократії. Вибори як інститут безпосередньої демократії.
46. Політичні партії в політичній системі сучасної України.
47. Поняття та ідейні витоки тоталітаризму. Причини історичної приреченості тоталітаризму.
48. Сутнісні риси авторитаризму. Конструктивні можливості та недоліки авторитаризму.
49. Поняття та особливості громадянського суспільства.
50. Держава та громадянське суспільство: діалектика взаємодії.
51. Політична свідомість: зміст, структура, типологія.
52. Політична свідомість суспільства, соціальної групи та особистості. Розвиток політичної свідомості в Україні.
53. Політична ідеологія. Сутність та функції політичної ідеології. Національна ідея та ідеологія державотворення в Україні.
54. Політична психологія. Сутність, структура, функції політичної психології.
55. Людина як суб'єкт політики.
56. Етичні засади політики. Політика і мораль. Етика ненасильства, її політичний аспект.
57. Сутність, структура, типи політичної культури. Історичні особливості формування політичної культури в Україні, її сучасний стан.
58. Становлення політичної системи України.
59. Модель суспільно-політичного устрою в сучасній Україні.
60. Конституція України і формування громадянського демократичного суспільства в Україні.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Політика як об'єкт дослідження.

2. Предмет політології: характерні особливості та структурні елементи.
3. Прогностична функція політології та її значення.
4. Походження політики та її суспільна природа.
5. Політика та мораль: шляхи розв'язання протиріч.
6. Державна політика як особливий вид діяльності в суспільстві.
7. Людський вимір політики та напрями політичної соціалізації особи.
8. Структура та сутність політичної діяльності.
9. Громадянське суспільство на Заході і в Україні: порівняльний аналіз.
10. Вплив античної політичної теорії на розвиток європейської політичної думки.
11. Християнська політична теологія Аврелія Августина та Фоми Аквінського.
12. Теорія суспільного договору: аналіз концептуальних положень.
13. Політичні погляди М. Вебера: аналіз концептуальних положень.
14. Державотворчі концепції українських гетьманів.
15. Державна влада в Україні: особливості, проблеми, перспективи.
16. Формування політичної науки в Україні: історія та сучасність.
17. Політична думка української еміграції XX ст.
18. Завдання політології в політичному розвитку сучасної України.
19. Влада як центральна проблема дослідження політичної науки.
20. Влада як суспільне явище: генезис, принципи, інститути.
21. Роль особистості в системі влади.
22. Порівняльний аналіз основних політичних систем суспільства.
23. Структура політичної системи та її елементи.
24. Політична система сучасної України: політологічний аналіз.
25. Політична система суспільства та політична влада.
26. Політична система суспільства та політичний режим.
27. Взаємозв'язок політичного режиму з формами правління та типом політичної системи.
28. Тип політичного режиму як можливе підґрунтя класифікації політичних систем сучасного суспільства.
29. Класифікація політичних режимів: основні підходи.
30. Логіка тоталітарної думки та політичні умови виникнення тоталітаризму.
31. Багатозначність терміну “демократія”: теорія та реальність.
32. Реформаторські можливості авторитарних режимів.
33. Держава: походження, сутність, історичні межі розвитку.
34. Людина як суб'єкт та об'єкт політики.
35. Політичні партії в політичній системі сучасної України.
36. Політична культура сучасної України: проблеми та перспективи.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрийте зміст поняття “політика”. Запропонуйте можливі тлумачення цього поняття. Чому, на ваш погляд, щодо визначення політики йдеться передусім про владу та державу?
2. Дайте характеристику феномена влади. Прокоментуйте визначення політології як науки про владу.
3. Що вивчає політологія?
4. Які функції виконує політологія в системі суспільно-політичних наук?
5. Чому античні погляди на політику здобули назву філософсько-етичних?
6. Що нового було привнесено в античну політичну думку Цицероном?
7. У чому полягає своєрідність християнської політичної думки? Розкрийте, яких змін зазнала політична думка Європи за часів Відродження та Нового часу.
8. Як співвідносяться політика та мораль у вченні Н. Макіавеллі?
9. Що дає підстави вважати Дж. Локка засновником сучасного лібералізму?
10. Які положення “теорії суспільного договору” Ж. Ж. Руссо зумовили популярність його поглядів за часів Великої Французької революції?
11. Які негативні наслідки демократії можуть бути з точки зору А. де Токвіля?
12. Які типи легітимної влади виділяє М. Вебер?
13. Які морально-правові та релігійні уявлення про суспільство характерні для політичної думки доби Київської Русі?
14. Дайте характеристику Конституції П. Орлика як втілення української державницької ідеї.
15. Охарактеризуйте шляхи національного і соціального відродження України, що їх розкрито у політичних поглядах членів Кирило-Мефодіївського братства.
16. Охарактеризуйте основні риси національно-політичної доктрини М. Грушевського.
17. У чому полягає своєрідність поглядів В. Винниченка на державну організацію та відродження української нації?
18. Який документ завершує формування новітньої української державності: “Декларація про державний суверенітет України”, “Акт про державну самостійність України” чи “Конституція України 1996 року”?
19. Як би ви охарактеризували сутність та роль політичної влади в суспільстві?

20. Що таке суб'єкт влади? Які властивості йому притаманні? Що примушує об'єкт влади "підкорятися" суб'єкту?
21. Дайте характеристику демократії як форми народовладдя.
22. Розкрийте функції виборів в демократичному суспільстві. Прокоментуйте вислів: вибори — це інститут безпосередньої демократії.
23. Розкрийте функції виборів в демократичному суспільстві. Охарактеризуйте виборчу кампанію як форму політичної діяльності.
24. Дайте порівняльну характеристику видів виборчих систем.
25. Назвіть відомі вам форми політичних відносин. Яка з них найбільш адекватно виражає суть політичних відносин у демократичному суспільстві?
26. Розкрийте поняття політичної системи суспільства. Які функції виконує політична система?
27. Місце та роль держави в політичній системі суспільства?
28. Охарактеризуйте, яку роль відіграють політичні партії в політичній організації суспільства? Розкрийте поняття "партійна система суспільства".
29. Чи є, на вашу думку, стабільність політичної системи необхідною умовою нормального функціонування суспільства? Обґрунтуйте вашу відповідь.
30. Дайте характеристику політичної системи сучасної України.
31. Яку роль відіграє держава в політичній системі суспільства?
32. Розкрийте зміст понять "форма державного правління" та "форма державного устрою". Дайте характеристику основних форм державного правління та державного устрою.
33. Поясніть співвідношення суспільства та держави.
34. Громадянське суспільство та права держава: поняття, структура, ознаки. Охарактеризуйте сучасний етап формування громадянського суспільства в Україні.
35. Які основні параметри для визначення політичних режимів ви б окремили?
36. Які тенденції розкрито у динаміці названих політичних режимів: тоталітарний, жорстко авторитарний, авторитарно-демократичний, демократично-авторитарний, ліберальний, демократичний, анархо-демократичний?
37. Дайте характеристику демократії як форми політичного режиму. Які, на вашу думку, існують недоліки та переваги демократичних політичних режимів?
38. Дайте характеристику особистості як суб'єкту політики. Поясніть взаємодію політичної свідомості особи, соціальної групи, суспільства.
39. Розкрийте суть проблеми надмірної ідеологізації суспільства.
40. Моральна парадигма сучасного політичного мислення: ідея та реальність.

41. Що таке політичний лідер? Політичні лідери сучасної України: політичний портрет.
42. Політична культура сучасної України: проблеми та перспективи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Актуальные проблемы современной зарубежной политической науки.* — М., 1992.
  2. *Анохин С. С. Политические системы: адаптация. Динамика, устойчивость.* — М., 1996.
  3. *Базовкін С., Кремень В. Партії та громадські об'єднання України.* — К., 1994.
  4. *Бибик В. М. Базові засади політології: історія, теорія, методологія, практика.* — К., 2000.
  5. *Бутенок А. П., Миронов А. В. Сравнительная политология.* — М., 1998.
  6. *Вебер М. Политика как призвание и профессия // Избр. произведения.* — М., 1990.
  7. *Винниченко В. Заповіт борцям за визволення.* — К., 1991.
  8. *Гаджиев К. С. Введение в политологию.* — М., 2000.
  9. *Гаджиев К. С. Концепция гражданского общества: идейные истоки и основные вехи формирования // Вопр. философии.* — 1991. — № 7.
  10. *Гасць В. М. Державність України: на шляху до громадянського суспільства // Віче.* — 1995. — № 5.
  11. *Голосов Г. В. Сравнительная политология.* — Новосибирск, 1995.
  12. *Грушевський М. С. На порозі Нової України: Гадки і мрії.* — К., 1991.
  13. *Данэм Б. Герои и еретики. Политическая история западной мысли.* — М., 1967.
  14. *Дегтярев А. А. Предмет и структура политической науки // Вестн. МГУ. Сер. Политические науки.* — 1996. — № 4.
  15. *Зарубежная политическая наука: история и современность.* — Вып. I, II.
  16. *Ильин В. В. О природе политики // Вестн. МГУ. Сер. Политические науки.* — М., 1995.
-
1. *История политических и правовых учений: Учеб. для вузов / Под ред. В. С. Нерсесянца.* — М., 1995.
  2. *Коваленко А. Українська політологія: проблеми та труднощі періоду становлення // Сучасність.* — 1994. — № 10.
  3. *Краснов Б. И. Политология как наука и учебная дисциплина // Социально-политический журнал.* — 1995. — № 1.
  4. *Кравченко Б., Прилюк Ю. Політичний лад в Україні та політична наука // Політологічні читання.* — 1992. — № 1.
  5. *Мамут Л. Государство: Полюсы представленый // Общественные науки и современность.* — 1996. — № 3.
  6. *Мир политической мысли: Хрестоматия: В 2 т.* — М., 1994.

7. *Николаєва М. І.* Трансформація політичної системи України: інституціональний аспект // Політологічний вісн.: Зб. наук. праць. — К., 1998. — Вип. 6.
8. *Политология: Учеб. пособие / Под общ. ред. Д. С. Климентьева.* — М., 1997.
9. *Політологія: Підруч. / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка.* — К., 2001.
10. *Політологічний енциклопедичний словник.* — К., 1997.
11. *Політологія у схемах, таблицях, визначеннях.* — К., 1999.
12. *Політологія: Підруч. / За ред. О. І. Семківа.* — Львів, 1993.
13. *Політологія в Україні: стан і перспективи розвитку.* — К., 2000.
14. *Пойченко А. М.* Політика: теорія і технологія діяльності. — К., 1994.
15. *Політичні структури та процеси в сучасній Україні: політологічний аналіз.* — К., 1995.
16. *Пригожин А. И.* Что есть политика? // *Общественные науки и современность.* — 1996. — № 5.
17. *Рудич Ф. М.* Політологія. — К., 2000.
18. *Рогачев С. Я.* Предмет политологии и ее место в системе социальных наук // *Государство и право.* — 1993. — № 5.
19. *Рябов С. Г.* Політологічна теорія держави. — 2-ге вид. — К., 1996.
20. *Скиба В. Й.* Політологія. Теорія і методика навчального курсу. — К., 1992.
21. *Тадевосян Э. В.* Словарь-справочник по социологии и политологии. — М., 1996.
22. *Тофлер О.* Проблемы власти на пороге XXI века // *Свободная мысль.* — 1992. — № 2.
23. *Шестопал Е. П.* Личность и политика. — М., 1990.
24. *Шумпетер Й.* Капіталізм, соціалізм і демократія. — К., 1995.
25. *Халипов В. Ф.* Власть: основы кратологии. — М., 1996.
26. *Фундаментальные проблемы политической науки.* // *Вестн. МГУ. Сер. 2. Политические науки.* — 1996. — № 6.
27. *Хрестоматія по политологии: В 2 ч.* — М.: Изд-во МГТУ, 1994.
28. *Цыганов А. П.* Современные политические режимы: структура, типология, динамика. — М., 1995.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Основи політології”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Основи політології”	4
Плани семінарських занять	10
Контрольні питання	12
Теми контрольних робіт	14
Завдання для самоконтролю	16
Список рекомендованої літератури	18

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
І. О. Денісов
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКІЦ-821

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП